

LES DOCUMENTS GRAPHIQUES ET PHOTOGRAPHIQUES – Analyse et conservation

Centar za istraživanja iz područja konzervacije pisanih spomenika CRCDG (Le Centre de Recherches sur la Conservation des Documents Graphiques) je centralna samostalna ustanova u okviru Musée national d'histoire Francuske osnovana 25.6.1963. godine. Temeljna mu je zadaća istraživanje na području konzervacije i restauracije dokumenata koji se čuvaju u knjižnicama, arhivima, fototekama, te zbirki crteža u muzejima. Brojni rezultati i sve veći broj stručnih radova objavljivanih u različitim francuskim i inozemnim stručnim časopisima, potakli su CRCDG na objavljivanje vlastitog glasila "Les documents graphiques et photographiques – Analyse et conservation". Časopis je manjeg formata, tiska se na vrlo kvalitetnom papiru u direkciji Arhiva Francuske, a prilozi su ilustrirani crnobijelim fotografijama i fotografijama u boji. Bibliografija radova je impresivna, a uvodnik svakom svesku napisala je F. Flieder, direktorica CNRS. Knjižnica Hrvatskog Državnog Arhiva dobiva ovaj časopis redovito od 1991. godine, kada su nabavljeni brojevi koji pokrivaju razdoblje od 1984. do 1991. godine.

Svezak časopisa što je izašao 1986. godine, sadrži sedam radova članova CRCDG nastalih u razdoblju od 1984. do 1985. godine. Poboľšanjem metode restauriranja starog oštećenog papira, dolijevanjem papirne kaše bavili su se L. Pourtalé, F. Leclerc, F. Flieder, F. Bulle i G. Barbier u radu pod nazivom "Le colmatage des papiers détériorés" (Restauriranje metodom dolijevanja papirne kaše, str. 11–52). Kakvoća papirne kaše primarni je čimbenik u procesu restauracije ovom metodom. U radu je opisana metoda restauriranja dokumenata velikog formata, tehnike aplikacije, vrste vlakana i ljepila te mehanizam samog procesa restauriranja. Rezultati ispitivanja nekih metoda aplikacije te karakteristike vrsta papirnih kaša prikazani su u tablicama na kraju teksta. Usavršavanje metoda analize poliamida omogućilo je autorima P. Richardin, S. Bonnassies i F. Flieder određivanje strukture sintetskih materijala koji se koriste za laminaciju starih dokumenata. Metode i rezultati analiza opisani su u radu "Étude de la dégradation des polyamides utilisés pour la lamination des documents anciens" (Proučavanje razgradnje poliamida koji se koriste u laminaciji starih dokumenata, str. 53–83). Za vrijeme posjeta knjižnicama i arhivima na području Ruena, autori C. Chahine, L.–B. Vilmont i S. Mouchel primijetili su specifična oštećenja na kožnim uvezima. Nakon prikupljanja uzoraka i njihove analize zaključeno je da zagađeni zrak može biti jedan od utjecajnih čimbenika u oštećivanju kože. Rad je objavljen pod nazivom "Comportement du cuir et du parchemin en site urbain" (Utjecaj gradskog položaja na otpornost kože i pergamene, str. 85–119). S. Lefèvre i C. Chahine u radu "Le nettoyage du parchemin" (Čišćenje pergamene, str. 163–181) opisali su metode čišćenja pergamene od prašine potapanjem u 20%–tnoj otopini PEG 600 u metanolu. B Guineau je analizirao razne narančaste pigmente difrakcijom X zraka, infracrvenom i Raman spektroskopijom, te određivao koncentracije

olovnih oksida u uzorcima. Rezultati su prikazani u radu pod nazivom "Analyse de quelques pigments orangés" (Analiza nekih narančastih pigmenata, str. 185–205). Konzervacija i restauracija negativa na staklenim pločicama opisana je u radu M. Gillet, C. Garnier, F. Flieder "Les négatifs sur plaques de verre: conservation et restauration" (Konzervacija i restauracija negativa na staklenim pločicama, str. 207–242). U radu su opisani postupci izrađivanja negativa na staklu. Autori pišu o mogućnostima oštećenja negativa te načinima konzerviranja i restauriranja (čišćenje u želatinastom bromidu, restauriranje prenošenjem na drugu staklenu pločicu). U dodacima na kraju rada navedeni su recepti za zaštitne lakove i testovi za identifikaciju: a) test po Ehrlichu i b) test u epruveti.

Dvije godine kasnije tj. 1988, objavljen je sljedeći svezak *Les documents graphiques et photographiques*, u kojem su objavljeni radovi nastali u razdoblju između 1986. i 1987. godine. Postupak obrade starih arheoloških koža opisali su C. Chahine, L.–B. Vilmont i C. Rottier u radu "Traitement du cuir archéologique gorgé d'eau" (Postupak obrade starih arheoloških koža, str. 13–52). U radu je opširno opisan postupak obrade vlažne arheološke kože (čišćenje u posebnim neionskim deterdžentima (Arkopal), kompleksiranje s EDTA, sušenje (izmjenom vode, liofilizacijom) te sterilizacija. U dodatku na kraju rada rezultati su prikazani u tablicama i spektrima. Rad "Analyse et restauration des papiers transparents anciens" autora F. Flieder, F. Leclerc, C. Laroque, R. Richardin i B. Guineau opisuje analizu i postupke restauracije starih paus papira. Uz povijesni pregled o proizvodnji i vrstama paus papira, autori opisuju postupke analize vlakana u papiru optičkim i elektronskim mikroskopom te rengenksom difrakcijom. GC/MS i FT/IR spektroskopijom načinjena je analiza ulja u papiru (spektri na kraju teksta). Postupak same restauracije opširno je opisan, uz recepturu u prilogu. Proučavanjem ljepila za popravljane razbijenih staklenih negativa bavili su se M. Gillet, N. Kennedy i C. Garnier, a rezultate su opisali u radu "Recherche d'adhésifs adaptés à la réparation des clichés sur verre brisés" (Ispitivanje ljepila za lijepljenje negativa na staklenim pločicama, str. 139–149). Analizom različitih biljnih tanina koji se koriste u preradi kože bavio se P. Richardin i koautori u radu "Analyse de quelques tanins végétaux utilisés pour fabrication des cuirs" (Analiza nekih prirodnih tanina koji se koriste u preradi kože, str. 150–182). J. Dufilho i B. Guineau u radu "Examen de deux dessins de Constantin Guys conservés au Musée des Arts décoratifs" (Ispitivanje dvaju crteža C. Guysa koji se čuvaju u Muzeju suvremenih umjetnosti, str. 183–199) opisuju ispitivanje kvalitete crteža različitim metodama. B. Lavédrine i C. Garnier bavili su se restauracijom negativa ojačavanjem živinim jodidom "Analyse et restauration des négatifs renforcés à l'iodure mercurique" (Analiza i restauracija negativa ojačavanjem živinim jodidom, str. 199–210).

Radovi članova CRCDG nastali od 1988. do 1990. godine objavljeni su u trećem svesku iz ove serije 1991. godine. F. Leclerc, M. Leroy i J.–C. Andreoli u radu "Étude comparative de quatre méthodes de blanchiment des papiers" (Uspoređivanje četiriju metoda bijeljenja papira, str. 9–37) uspoređivali su četiri metode bijeljenja papira: bijeljenje izlaganjem svjetlosti, bijeljenje vodikovim peroksidom, bijeljenje ozonom i

bijeljenje natrijevim hipokloritom. F. Daniel, F. Flieder i F. Leclerc u radu "Étude de l'effet de la pollution sur des papiers désacidifiés" (Utjecaj zagađenog zraka na neutralizirani papir, str. 37–73) podvrgnuli su uzorke papira umjetnom zagađenju, te proučavali njegov utjecaj na neutralizaciju. V. de Simone, F. Flieder, S. Bonnassies ispitivali su kemiju polietilenglikola, koji se koristi u obradi vlažne arheološke kože, na umjetno starenje. Rad nosi naslov "Comportement du polyéthylène glycol au cours de vieillissements artificiels à la chaleur" (Razgradnja polietilenglikola u uvjetima umjetnog starenja, str. 73–125). Odabiranjem i usavršavanjem tehnika koje su dopuštene u restauraciji rukopisa pisanih starim tuševima bavile su se M.–H. Foucher i F. Flieder u radu "Les encres noires manuscrites au carbone..." (Rukopisi pisani starim tintama..., str. 125–149). U radu su opisane mikroskopske, kromatografske i spektroskopske analize starih tinta i tuševa, kao i recepti za stare tinte. O aristotipijama piše B. Lavédrine u radu "Les aristotypes", str. 149–219.

Radovi članova CRCDG nastali u razdoblju od 1991. do 1993. objavljeni su u četvrtom svesku ove edicije. F. Flieder u radu "Trente ans au service de la conservation" (Trideset godina konzervatorstva, str. 9–28) daje kratak pregled djelovanja CRCDG od osnutka 1963. godine do 1993. U bibliografiji na kraju rada naveden je popis radova (178) i monografija (8) objavljenih u tridesetak godina djelovanja centra. B. Lavédrine piše o autokromama u radu "Les autochromes...", str. 29–129. Isti autor u suradnji s U. Nielsen u radu "Étude du miroir d'argent sur les photographies" (Ispitivanje srebrnog zrcala na fotografijama, str. 131–143) govori o mikroskopskoj (MET) i spektroskopskoj (EDS) analizi srebrnog zrcala. Čišćenje mrlja s pergamene radi se s različitim sredstvima za bijeljenje (najčešće oksidansima), što uništava strukturu kolagena u koži. Zato je cilj konzervatora zaštititi pergamenu za vrijeme bijeljenja. O jednom načinu zaštite govore D. Rouy i C. Chahine u radu "Élimination des taches sur le parchemin" (Odstranjivanje mrlja s pergamene, str. 145–162). M. Maraval i F. Flieder ispitivali su stabilnost tiskarskih boja na trajnom papiru. Rad pod nazivom "La stabilité des encres d'imprimerie" (Stabilnost tiskarskih boja, str. 163–205). O utjecaju optičkog bjelila na stabilnost papira pišu F. Leclerc i F. Flieder u radu "Influence des azurants optiques sur la permanence des papiers", str. 207–222. F. Leclerc i suradnici u radu "Études sur la stabilité des photocopies" (Ispitivanje stabilnosti fotokopija, str. 247–252) ispituju kvalitetu kopija od dvije različite vrste papira. U ovom svesku na kraju su navedeni sažeci svih radova na francuskom i na engleskom jeziku.

U uskoj suradnji s CRCDG djeluje ARSAG (Association pour la recherche scientifique sur les arts graphiques). Zajednička im je težnja poticanje istraživanja u svrhu dugoročne očuvanosti grafičkih i fotografskih materijala te poticanje suradnje između stručnjaka–restauratora, kako onih koji rade u javnim institucijama tako i privatnika.

Ksenija Percač